

א. פיוטים לסוכות

(כ"י אוכספורד 1/2854; שאר הפיוטים שבאותו כ"י ע"י קטאלוג אוכספורד)
(ד' מלכנו)

[1a] [מזא]	זכרָתָהּ לִיגְאוּל יִידִי / וּמִקֵּץ חֲמִשִּׁים וּשְׁתַּיִם לְמִדֵּי הוֹצֵלוּ עַדִּי כֵן וּמֵהָרַ
מִזָּא	דְּרַשְׁתָּהּ כְּהָנִים / גָּאֻלְתָּם מִקֵּץ מֵאָה וּשְׁמוֹנִים בָּאוּ וּבְנֵי בֵּית מַעֲוִנִים כֵּן וּמֵהָרַ
ה מִזָּא	אֵינָהּ חֲסִדִּיךָ הָרָאשׁוֹנִים / וְצַדִּיקֵי מִתִּי נֶעְבְּדוּ לְאַדְמוֹנִים וְהָרִיזָנוּ שְׂבַע מֵאוֹת וְשָׁשִׁים וְחֲמִשָּׁן כֵּן וּמֵהָרַ
מִזָּא	סִחֲלַצְתָּהּ רָאשׁוֹנִים / סִדְרַשְׁתָּם מִקֵּץ אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנִים סִפְרָחוּ כְּשׁוֹשָׁנִים כֵּן וּמֵהָרַ
[1b] מִזָּא	סִתְּרָנוּ כְּבָרָאשׁוֹנָה // בְּיַד שְׂבָעָה וּשְׁמוֹנָה סִתְּרָנוּ בְּאֶרֶץ טוֹבָה וּשְׁמִינָה. כֵּן וּמֵהָרַ
י	כֹּכָה אִמְרָא יִי מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וּגְוָאֵלּוּ וּג' (ישע' מר ו) וּנְ גְוָאֵלּוּ (ישע' מז ד) בְּ[רוּךְ] צוּר.

יוצר סוכה

אָמִירָךְ אָדוֹן מִיֻּחַד / אֶחָלֶלְךָ כְּמִפִּי צָעִיר נָרַב נִסְד

ד' מלכנו. האחרון בפיוטי ה"יוצר", הכולל את ה"גאולה". השריד מתחיל באות ז' מסי' תשר"ק, ובסופו סי' חרותא, והוא דן בארבע מלכויות שנשתעבדו בישראל.
(א) מו"א. נ"ל קיצורו של "מלכנו ומלך אבותינו" שבתפילת "אמת ויציב". ועי' סידור רס"ג עמ' טז, שו' 3; מאן HUCA, שנה ב 307 ועוד; אסף, ספר דינבורג (תשי" 116-117). — חמישים ושנים, תקופת שיעבוד יון, עי' תנח' ויצא סי' ב (שאר המקורות, עי' "תורה שלמה" להר"ם כשר, ויצא סי' עד).
(ב) עדיי, ישראל, ישע' מג י. — כן ומהר', רמז לאחת הנוסחאות שבתפילת "ד' מלכנו" הקדמון, השוה "מהר גאלנו אלהי ישענו" החוזר בפיוט כיוצא בו שהדפיס שטיגל בדיעות המכון כרך ה, עמ' רצ.
ג-ד) כהנים, החשמונאים. — מאה ושמונים, קץ שיעבוד יון (תנח' שם ושם). — ובני, קרי: ובנו (את ביהמ"ק = בית מעונים), ועל שום שתיקנו וטיהרו וחינוכו.
ח-יו) לאדמונים, בני עשו, מכאן שהמחבר עומד תחת שלטון הנוצרים. אלא שהתאריך 765 לחרבן (=833 לסה"נ) אינו מתיישב עם ההנחה שהפייטן חי בארץ ישראל, ועי' בחקדמה.
ז) ראשונים, יוצאי מצרים. (ט) שבעה ושמונה, מיכה ה ד.

יוצר סוכה. יוצר זה מורכב מארבעה פיוטים (גוף ה"יוצר", מאורות, זולת, ושני בתים המקבילים ל"גאולה") וחסר הוא לפחות פיוט אחד, הוא ה"אופן", כמובח מן ה"מאורות" שיש בהם סי' א"ב מאות מ' ואילך. — פיוט א עשוי אחת-עשרה מחרוזות של ארבעה אקבעה בתים משולשים, ובכל מחרוזת שתי אותיות מסי' הא"ב (כל אות כסולת ארבע). כולו מגלגל בדברים שבמנין: מאחד עד שמונה כסדרן (מחרוזות א-ח), ואחריהם מספרים שונים. מחרוזות א-ו חותמות כל אחת בפסוקי "ויהי ערב ויהי בקר" שבפרשת בראשית, וקצת מבתי המחרוזות א-ד, ה, חותמים בלשונות לקוחים מתוך פיוטו של קליר. "אקחה בראשון" (הידיגהיים, יום א של סוכות), והם המאמרים: בלולב אחד, באתרוג אחד, לד' אחד ושמו אחד, ערבות שנים כאמהות שנים, אבות שלשה כמקדישי שלשה, אגודות ארבע, גבעות ארבע, חיות ארבע, בחגיגת שמונה.

- בְּלוּלָב אֶחָד
אִימְנָתָה לְעַם מְיוֹחָד / אִמְוָה אוֹמֵן לְקַבֵּל יָסֵד
בְּאַתְרוּג אֶחָד
ה בעומסי מוֹרְאָךְ מְיוֹחָד / בְּכֵן נַעֲמִית זֶה וְזֶה יָסֵד
לִי אֶחָד וְשָׁמוּ אֶחָד
בְּרִיּוֹתֶיךָ בְּרֵאתָה מְיוֹחָד / בְּהִילָךְ נִירָךְ בְּכָל הָעוֹלָם יָסֵד
וְיֵהי עוֹבֵי אֶחָד קָ.
גְּדוֹל אַתָּה וְאֵין לָךְ שִׁינִי / גּוֹדֶלְךָ אֶבֶץ בְּלִשׁוֹנִי
[2a] בְּלִקְחִיתָ // יוֹם רִאשׁוֹן וְיוֹם שְׁנִי
גֵּאָה רְכוּבָךְ בְּמַעֲרָפִים בְּשִׁתִּים / גְּלַפְתָּהּ בְּכֶתֶב לוחות שְׁנִי
לְטַעוֹן עֲרֻבוֹת שְׁתִּים.
דּוּמִים עָלֶיךָ לְשִׁפְתֵי / דּוּבְכִים, לְכַפֵּר עַל בִּיטוּי שְׁפְתֵי
לְהַעֲמִיתָם בְּאַמְהוּת שְׁתִּים
טו דִּיבְרָתָהּ וְנַעֲשׂוּ מְלָאכִים בְּשִׁנִּי / דִּיהֲרָתָם בְּרָקִיעַ אִישׁוֹנִי
וְיֵהי עוֹבֵי שְׁנִי קָ.
הוּרִיתָהּ לָנוּ עַל יְדֵי שְׁלוּשָׁה / הִילוֹל נִיעֲמוּתֶיךָ לְפִלְשָׁה
בְּהִדְסִים שְׁלֹשָׁה
הוּד קוֹמָתָם טָפְחִים שְׁלוּשָׁה / הִיּוֹת מְנַעֲנָצִים בְּהֵם בְּקִדּוּשָׁה
וְכָר לְאַבּוֹת שְׁלוּשָׁה
כ וְתוֹעֲבִין וְתוֹקֵדֶשׁ בָּם בְּקִדּוּשָׁה / וְתַתְּהַדֵּר וְתַתְּפָאֵר בְּשִׁלְשָׁה
כְּמַקְדִּישֵׁי שְׁלוּשָׁה
[2b] וּבְאֹרֶן גֵּן אֲשֶׁר נִטְעָתָה קְדוּשִׁי / נַעַד לְהַכְנִים לְהֹאִיר גּוֹי קְדוּשִׁי
כְּנִיָּה עוֹבֵי שְׁלִישִׁי קָ.
כה וְיִהְרָתָה לְנִינִי אַרְבַּע / זִימּוֹן אֲגוּדוֹת אַרְבַּע
כְּמַסְפֵּר רוֹבַע

- (ג) אימננה, לימדת וחינת לקבל אמונתך (או תורתך) בלב אחד (אתרוג רמז ללב).
(ה) בעומסי, בקהל עומסי עול יראתך. – נעמית, נחבר. – זה וזה, לולב ואתרוג.
(ז) בחילך (איוב כט ג), רומז לאור שנברא ביום א'. (ח) ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד קדוש.
(י) ויום שני, כנר' נקט שני לשם מספר שנים, וה'ה לשאר הימים.
(יא) גאה, כינוי להקב"ה. – במעופפים, בשרפים (ישע' ו ב). – גלפתה, חקקתה.
(יג) לענין טעמי ארבעה מינים וסמליהם, עי' פיוטו של קליר הנ"ל ובפירושו של היידנהיים שם, ועי' "משנת ר' אליעזר" לענעלאו, עמ' 101 וכו'.
(טו) אישוני, אולי מ"אשן" הארמי, שהוא לשון חוזה, ור"ל: בשמים ה"חוקים-כראי מוצק" (איוב לו יח), או שהוא לשון אמצע וסנים, ור"ל: באחד הרקיעים הסנימיים, עי' חגיגה יב ע"ב. ואולי צ"ל: אין שני?
(יז) על ידי שלשה, לא ידעתי מי הם (אולי כינוי למשה?). – ניעמותיך, קרי: נעימותיך (או: נעמותיך). – לפלשה, לגלות ולפרסם. (יט) טפחים שלושה, סוכה לב ע"ב, תוספתא סוכה פ"ב ה"ה.
כא-כב) בשלושה, בישראל, שיש בהם כהנים ולוויים וישראלים. – כמקדישי שלשה, כמלאכים חומרים "קדוש קדוש קדוש". (כג) כנר' צ"ל: ולתאיר.
כח-כו) זיהרתה, צוית לבני ארבע אימהות. – זימון, לשון חיבור ("קונטרסים" לילון, שנה ב, 3–7; ידיעות המכון, כרך ו, קצב). – כמספר רובע (במד' כג י), כנגד ארבע מחנות ישראל.

זיכר ליגבעות ארבע / זיקוק לחיות ארבע
 זכנפיהן ארבע
 חוסן כף תומר בארבע / חפוי בתוך אשלים קבע
 קומתו ספחים ארבע
 חצבתה מאורות ברביצי / חוסן ארבע תקופות לרבעי
 ויעזובי רביצי ק.

טיכס בעולמות חמשה / טצם דתו לחומשה
 ספרים חמשה
 לה[3a] טובו יודיע לקדושה / טהרה להשיג // לחומשה
 הנקראת שמות חמשה
 יידעי מצנה מבור להמשי / יולדיה שרת כשימושי
 בהשמיעו דבר החמישי
 ישקצו המים גם בחמשי / ימן מרקק מים תנינים ועופות לשימושי
 ויעזובי חמישי ק. מ

כדמותו וכצלמו צר בששה / כיללו וכתנו במצוות שיששה
 להצילו מצרות שיששה
 כינסו בגן מאוששה / כיסהו בחופות כסופה מגוששה
 והמתין כמו שעות שיששה
 לנו לימד בהלכות שיששה / לצשות סופה כמו מעצים שיששה
 להינצל מימדורים שיששה
 לבהמתו קשר לקדשי // להיות לשששוע נפשי
 ויעזובי הששי ק. [3b]

(כו) גבעות, כינוי לאימהות. – זיקוק, לא ידעתי פירושו.
 כטל) חוסן, גול וגבה חלולב בין ארבעת המינים והוא מחוסה וממוצע בתוכם. – אשלים, גטעים.
 – טפחים ארבע, עי' במובא בהע' יט.
 לג) בעולמות המשה, לא מצאתי מקורו, ועי' פיוטי יגיי, עמ' קלא, והשוה ברכות י ע"א, וכן ר"ל:
 חמשה חומשי תורה הם כנגד ה' עולמות שאדם דר בהם. ועי' מילוננו של קלצקין, ח"ג עמ' 127.
 לח) למחומשה, כינוי לנפש, ועי' ברכות שם, וב"ר יד ט (ובהערות תיאודור), והשוה יגיי שם, וקליר
 (או על כל חיתו יער, דו"א 2169): זומן כיפור בעד נפש נקובת חמשה / נפש רוח חיה נשמה יחידה מחומשה.
 לד"ה) מבור, ספק גיהנום ספק גלות, ולא מצאתי מקורו. – לחמשי, להוציאני. – כשימושי, עי' קידושין
 ל ע"ב, השוה הכתוב כבוד אב ואם לכבוד המקום וכו'. – דיבר, יחיד של דיברות.
 לט) ימן, הכין. – מרקק, חולין כו ב.
 מא"מב) בששה, בשש שעות או: ביום שישי. – במצוות ששה, ב"ר סו ו. – הצרות ששה, איוב ה יט.
 מג"מ) בחוסות, ב"ב ע"א, ב"ר יח א, סדר"א יב ועוד. – מנוששה, כנר' ר"ל: קבועה בקרקע, ל'
 ספינה גוששת, חלה ס"ב מ"ב (או: מחוברת ומחוזקת בגשישין, זכים ס"ג מ"א). – והמתין, ר"ל: אדח"ר לא שהה
 בג"ע אלא שש שעות. עי' אדר"נ גוי"ב סוף פרק א, שלמינו כנכס לג"ע בשעה שביעית וגורש בשעה י"ב, והרבה
 מדרשים חלוקים כאן. ראה ססיקתא רבתי קסו ע"ב, הע' לד.
 מה"מ) בהלכות ששה, סדרי משנה. – מעצים ששה, לא ידעתי מקורו. – ממדורים, ממדורי גיהנום, ולא
 אדע מקורו של מספר ששה.
 מז) לבחמח, הכוונה לבהמות (שור חבר) המוכן לסעודת צדיקים, – לקדשי, לא ידעתי כוונתו.

- ממלאכתו שבת בשביעי / מרגוע ונחת קרא ליום שביעי
 נ?קרך אים את יום השביעי
 מתח שמי שבצה / מדדן וקירם באוהל קבוצה
 קנגד זמים שבצה
 גם לי לשב שבצה / נואי סופה קבוצה
 לגמור בה הלל כל זמי שבצה
 נצח ונפור ברית ושבוצה / נורא יחיש קץ ושוצה
 להקים עלינו רוצים שבצה ק.
- סוכנינו בבית הקיון / סופת צנן קבוד באפריון
 וקרא י? על כל מכון הר ציון
 סילסולף יהגו לילה ויומם / סופה הנופלת בקוממם
 וסופה תהנה לצל יומם
 ציר דויד חופתך תסוככו // עוד כימי קדם תהא שם סוכו
 כמו ניהי בשלם סוכו
 עוודינו בארץ טובה ושמנה / צוורינו בנסיכים שמונה
 ונחוג לפניך בהגינה שמונה ק.
- פדיהה עם זו מיד צווצנים / פארך ושכחך היות מתנים
 כמו דרי בשבצה מעונים
 פוקדי מקץ ארבע מאות / פסצתה אצלם חמש מאות
 והיצלתה שש מאות
 ציללתם בשבצה צננים / צויתה לשב בסוכות כמעונים
 להללך בארבע מינים
 צבתה אוהל מוצר בסוכה / ציון ארבעים כמראש נסוכה
 ולמדו הדורות לשב בסוכה ק.

- (נא) שמי שבעה, חגיגה יב ב. — באוהל, ישע' ס כב.
 (נג) נואי, נוי (כתיב רגיל בגניזה). (נו) רועים, מיכה ה ד.
 (נז) בבית חביון, ביהמ"ק, ששם חביון עונו (חבק' ג ד). (נח) וברא, ישע' ד ה.
 (ס) וסוכה, ישע' ד ו. (סב) בשלם, תה' עו ג.
 (סג) בנסיכים, מיכה ח ד. (סו) ר"ל: כמלאכים.
 (סז) פוקדי, מ"אצלם" שלאחריו, נר' שצ"ל: פוקדי, ור"ל: ישראל שפקדתם במצרים, — חמש מאות, מרחק
 ת"ק שנה משמים לארץ (פסחים צד ב). — שש מאות, אלף.
 (סט) ציללתם, לשון צל, ר"ל: סיכבתם בז' ענני כבוד (מכילתא בשלח, רמא"ש דף כה). — כמעונים,
 ר"ל: "חשבו כעין תדורו", סוכה כו א. — צויתה, אולי צ"ל: צויתם.
 (עא) צבתה = חיצבת והיקמת. — ציון ארבעים, מכאן ואילך סדר זמנים של חניית המשכן עד סוף בית
 ראשון: 40 שנה במדבר, 14 בגלגל, 369 בשילוי, 85 (ז' ראה להלן) בנוב, 13 במעון (ז'), 44 בגבעון, 410 בבית ראשון.
 והענין מוקשה, ולא מצאתי מקור לא "למעון" ולא למספר 85. ראה זנבים קיח ב: ח"ר ימי אוהל מועד שבמדבר
 ארבעים חסר אחת... שבגלגל ארבע עשרה... שבנוב וגבעון חמשים ושבע נשתיירו לשילה שלש מאות ושבעים
 חסר אחת וכו', ועי' סדר עולם רבא, מהר"א ראטנר (וילנא 1894/97) מפרק יא ואילך. ובסילוק מקרובה לשבת
 חנוכה ור"ח לר' אלעזר (קליר) שבכ"י אוכספורד 2707/2, דף 18, נאמר: "וארבע מאות ושמונים צג (= עמד,
 כלומר, אוהל מועד) מוכן / במדבר ארבעים שנח / בגלגל ארבע עשרה שנה / בנוב שלש עשרה שנה / בגבעון

[4b] קמו באי הארץ כמו גל // קיימוה וסיכוה ורעימוה (!) כגלגל
 חנות ארבע עשרה בגלגל
 עה קידש צמו, כלל משלו / קרא להרחיקם בגודלו
 שלש מאות ושישים ותשע בשילו
 ריצה ציר גוב כעיסה (!) / ראשיתה עד לא ניתן למשיסה
 וסיכף באכתו צור שמונים וחמשה במחסה
 רומם סוככי בקסה מוראף לקעון / רומם (!) ונשאם עד מעון
 פ כמו שלש עשרה במעון ק.

שר ידידיה תוקפף בגידעון / שמך קרא ונשמע במעון
 וסיכפה ארבעים וארבע בגידעון
 שיכנה בבית עולמים / שרה ונאשרה בנצימים
 ארבע מאות // ונשר מתאמים [5a]
 סה תסוכינו בה בקינוי כמו רמים / תשכינו שם לעולמים ולימים
 ונמלך לילות וקמים
 תשובינו בחופות בית מקדש / תצלסנו בשבע סוכות מקדש
 ונאופני מעלה נקדישך ק. וכולם.

(מאורות)

מארינו תנח / גין ישי לנח
 צ סוכה תנפלת תקומם כתינח / עוד שמש צדקה ליראף ינח
 ככ זורחה לכס יר ש (מלא: ג כ) ונ' ביום ההוא אקים (עמוס ט יא)
 ונ' קומי (ישע' ס א) בנרוך יוצר

פנה לרחם שחורה ונאווה / צפה בחולת אהבה
 [5b] קבץ שאריהם כחאנה // בחום שובבה / תכור לכראתה באהבה

ארבעים וארבע שנה / בשילו שלש מאות ושישים ותשע שנה. וחשבון זה מכוון עם האמור בסדר עולם רבא, טרק יא: "ששמונה מאות וחמשים שנה עשו ישראל על הארץ משכנסו לה עד שיצאו ממנה שהן י"ז יובלות", שכן 40 + 850 = 890 (שבמדרב) – 410 (של בית ראשון) = 480. ואפשר שהמספר 85 בדברי חזו"ט אינו ענין לשנים, אלא רומז לשמונים וחמשה כהני גוב שישבו באוהל מועד לפני שנהרגו על ידי דואג, והסכים עמי בכך מר א. א. עקביא, והוסיף שאין "מעון" אלא כינוי למשכן, והכוונה ל"ג שנים שעמד המשכן בגבו. ועי' בספר היסודי, "סדרי זמנים" עמ' 117–118, 178, ועוד. (עג) וסיכוה, קרי: וסיככוה. "רעימוה" כנר' משובש.
 עז) כעיסה, אולי צ"ל: כחלה מעיסה (השוה קליר בקינת "איכה את אשר", דו"א א 2832; שילה ריצח כחלה מעיסה), או שמדמה את העיר לעיסה, במובן סת עיסה, היינו פה נקיה (מכשירין פ"ב מ"ח), ואת המשכן וכחניו לחלה ("ראשיתה"). (עת) כמחסה, בסוכתה (של גוב). (מד) ארבע מאות ועשר, יומא ט ע"א.
 מה) בכינוי (קרי: בבנוי) כמו רמים, בבית המקדש (תה' עח ט). – ולימים, כנר' ג"ס.
 מז) כמילות "מקדשך" חשודה, ואמנם נקוד על חבי"ת ועל חמ"ם של "בית מקדשך". – בשבע סוכות, כנר' הכוונה לשבע חופות של צדיקים לע"ל, ב"ב עה א.

מט–צד) טי' הא"ב (מ–ח) מעיד על חסרון "אופן" שחכיל את האותיות א–ל. אך עדיין ספק גדול מרחף על מני כל ענין אמירת "אופנים" ביוצרות בתקופת קליר וחדו"א, והמיוסטים שנדפסו בידיעות המכון, כך ו, קיט–קכ, אינם מוכיחים, שכן אפשר ומעיקרא חלקי קרובה הם שנחלגלו במנהג מאוחר לתוך היוצר. ולענין המיסקא שלמינו, יתכן שאף היא אינה אלא תשובת מתוך "יוצר" אחר. – כתיורה, כאשר תורה ותופיע להושיענו. – שובבה, כנר' ר"ל: תזכור להשיבה לאותו מקום שבראתו באהבה, ורומז לפסוק שלאחריו.

צה כַּכ וברא יי על מכון (ישע' ד ח) ונ' זכרתי לך (ירמ' ב ב) ונ' ואהבת (ירמ' א ב?).

ב[רוך] אוהב

זולתך

תוקפך הוצמח לאיתן / שבוע לו ניתן
 רגש מחנתיך איתן / קץ ארבע מאות יושבים בסוכות
 ק צרים אשר אותם מקים / פורקים ובוים
 אשר מכות ממוכים / סוכים בצרות כמו סוכות
 גולד יחידו ונגמל במחמאות / ממנו נחשבו ארבע מאות
 [6a] לך תם ותום משועבדים באומות סמאות / כבושים תחתם // כמו תחת סוכות
 גם סוף בקע לפניהם / טבעו בה שנאיהם
 קה תפסו המים עליהם / זועפים ומכסים עליהם כמו סוכות
 וצל יד כי זה / הנה צנמים בנה ונה
 דגול העבודים ביום זה / גאלם והדריכם והשיכם בסוכות
 בידי כוהנה / פדיה אמונה
 וקאו במענה / ופשו כתורה וכמנה סוכות
 קי אמינו מצדינה / ורעינו בשמינה
 ביד שבעה ושמונה / תשוכינו בשבע סוכות
 וקצל מפת בכורים וצל קריעת גם
 נשורר שיר כמפי יונק ועולל. על זאת.

[6b] פלא תצטל לצמחיה / ותגלה מלכותך במניסך
 קטו ותנסוסינו בנסיכה / וקצל גם סוף נמליך ברוב נסיכה

זה צור ישענו

לעולם נעד / ספשינו יורע נעד / סדרור סגאולה סחיש בנה מועד
 סמצינו סנקינו סוקפינו סוקמינו סאלינו סאל המבורך לעולם נעד.

ב[רוך] צור

צח לאיתן = לאברהם. — שבוע, אולי ל' שבועה (יש בפיוט זה כמה גמגומים שאין בידי ליישבם).
 קא) ממוכים, כנר' צ"ל: מוכים. — סוכים, מוקפים.
 קב) יחידו, יצחק. — כמחמאות, אולי הכוונה ליצר הרע (ב"ר נג י) — ממנו, מיצחק החל המנין של
 שיעבוד מצרים (עי' סדר עולם פרק ג, סדר"א מח, ובהערות תיאודור לב"ר מר יח).
 קג) לך, אולי: לך=הלך, ור"ל: יעקב (תם) כשהלך למדן ארם ראם (את בניו) בחלומם כשהם משועבדים
 לארבע מלכיות (תנח' ויצא ב). קד) בה, כך בכ"י. קה) "עליהם" השני, דיטונראמיא.
 קו) כי זה = משה (שמות לב א כא). — ענמים = מצרים (בר' י' יג).
 קז) קרי: העבירים בים זה. קח) כהניך, החשמונאים.
 קי-קיא) עדינה, כינוי לאדום (עפ"י ישע' מז ח). — בשמינה, בא"י (נחמ' ט לה). — שבעה ושמונה, לעיל
 חע' נו, ור"ל מלכנו' הע' ט. — בשבע סוכות, לעיל חע' מז.

קיד-קיו) שני בתים אלה פותחים במה שסיימו המקראות שבסוף תפילת "עזרת": לבית א קדם המסוק
 "מי כסוך באלים ד' וכו' גורא תחילות עושה פלא", ובית ב מחובר למסוק "ד' ימלוך לעולם ועד". וכן
 הדבר ביוצרותיו של ר' (יהודה בירביז) בנימין, למרשיות התורה, שכל יוצר מטיים בשני בתים כנ"ל, שהראשון
 פותח ב"פלא" (ואחריו סי' בנימין) וחברו ב"לעולם ועד" (כגון אותם הרשומים במאמרו של שירמן, במונאטסשריפט,
 כרך עז, כ"י 152, סי' 3). — לעמוסוך, ישראל (ישע' מז ג). — במניסך, לא ידעתי מהו. ואולי צ"ל: במנוסך,
 בישראל שנתנסו בנסיונות קשים.